

A.

I. Betragtninger over Musaios og
hans Digt: Hero og Leander a);
af

Mag. S. Meisling,
Adjunct ved den lærde Skole i Helsingør.

Mørke omhyller desværre den tidligere Forsatning af den Egn, hvorfra Oldtids og Nutids videnskabelige Cultur gik ud; en chaotisk Nat omgiver dens tidligste Besskaffenhed, hvori kun enkelte Stjerner lyse, uden dog at lede den Søgende paa sikkrere Spoor. Gaae vi endog nok saa høit op i den græske Oldpoesie, finde vi dog kun enkelte mærkværdige Navne; men uden nøie Bestemmelse, hvor megen Deel hver har i den Tids Digtekunst. En Usikkerhed, der saa saare meget forsøges, ved

a) Denne originale Afhandling indrykkes her efter Forf. Anmodning. Udg. tvivler ikke paa, at den jo vil af Mange læses med Fornøielse.

senere Tidsalderes ucritiske Idee, at tilskrive et enkelt mere berømt Mand flere — ja sundom hele Menneskealderes — poetiske Productioner. b) Vil finde vi derfor en Deel berømte Navn fra den Tid — Orpheus, Musaios, Eumolpos, Linos, Olen ic. — men hvo vover at bestemme, hvad der tilhører enhver, eller hvor meget hver bidrog til Grækenlands Cultur? Dunkle Sagn om deres

b) Man veed, med hver stor Gøie man kan paastaae, at flere for- og efter-homeriske Digte læses endnu under Homers Navn. Foruden andre har især Heinrichs (i Prolegom. ad Scut. Herc. p. XLIV. sqq.) med Rette paastaaet, at det samme gælder om de hesiodiske Digte, især Theogonien. At dette ei er Tilfældet med Pseudo-Orpheus's Argonautica; at Planen i dette Digt er saa heel, de interpelerede Stykker saa saare saa (undtagen, synes mig, de første 46 Vers, som med sin mystiske Tendenz og Tone staae i en synderlig Contrast med det følgende mere fattelige og jævne Mand), alt dette synes mere end alt, især de forunderlige svage Grunde, Ruhfen (Epistol. Critic. II. 228) har anført for det modsatte, at pege paa en yngre — maaſkee alexandrinſk — Digter, der i No udførte det Hele, og lod det siden vandre ud under den gamle Bardes Navn. I det mindste er dette langt mere rimeligt, end naar J. M. Gesner gjør det hele Digt til et Bærf af den gamle Orpheus, og blot lader Dnomacritos rette den doriske til den joniske Dialect; da det dog nok er unægteligt, at denne sidste er den rette Forfatter af det omtvistede Digt.

Virken er det eneste Minde om de fleste af disse Existence, om at de ved religiøse og didactiske Digte bidroge saare meget til at give Religionen og den borgerlige Forfatning, for saavidt som denne grunder sig paa Love, en mere bestemt Form. Naar altsaa den ægte gamle Musaios levede, formaae vi ei nu at bestemme, da alting i den Periode af den helleniske Poesies Historie er mørkt og usikkert. En senere græsk Tid slog desuden den største Deel af Hellas's Oldpoesie og Philosophie sammen under de navnkundige Mænds: Orpheus's og Musaios's Navne; ligesom hele Tidssalderes, ja maaskee hele Seclers Digte under Homers; og allerede Aristoteles c) taler om den førstnævntes saa kaldte Digte. Uden derfor at ville indlade os i det dunkle, maaskee uopløselige, Spørgsmaal, om der have været flere, og i dette Tilfælde hvilke, af Navnet Musaios, ville vi henholde os til Digtet selv, som under hans Navn er blevet os efterladt fra Oldtiden; da vi vel kunne slutte mere fra Digtet til Forfatteren, end omvendt d).

U 2

c) Aristot. Histor. Animal. Libr. VI. c. 6.

d) Det gøres saa meget mindre fornødent, at anføre de mange afvigende Meninger herom, som de allerede meget nøiagtigen findes antegnede i Fabricii Bibl. gr. i Charles's Tillæg, Vol. I, 119:134, især 123:26.

Betræde vi endog denne *Wei*, finde vi os alligevel omgivne af Dunkelhed og Tvivl, saasom Fortolkerne ere uenige, ei blot om Digteren selv, men endog om Digtet og dets *Winne*. I den saa ofte, og især i dette Tilfælde, saa urigtige Forudsætning, at ethvert Sagn fra Fortiden forudsætter et historisk Factum, har man, til Trods for den almindelige Mangel paa Efterretninger, villet ublede *Eventyret* om *Hero* og *Leander* af historiske Kilder. e). Denne Grundsætning er, især i mange Tilfælde i *Mythologien*, baade rigtig og — naar den ei drives til *Extremer*, som af *Banier* og flige — af megen *Vigtighed*; men hvad der gælder om en stor Deel af *Mytherne*, bør dog ikke paastaaes i ethvert *Oldtids Sagn*, som *Traditionen* ene har efterladt os. Have vi da saa lidet *Tiltro* til *Hellenernes* herlige *Phantasie*, som dog saa *straalende* har viist sig i alt, hvad de

- e) Jeg har ikke fundet nogen *Forsætter*, som jo uleder det af historiske *Begivenheder*; men fremfor alle anstrænger sig de *La Mauze* derfor i *Remarques sur l'histoire d'Hero & de Leander*, i *Memoir. de l'Acad. des Inscr. &c. (ed. d'Amsterd.) Vol. X. 378. sqq.* *Mahudel* skulde da være den eneste, som i *Histoire de l'Acad. des Inscr. Vol. VII. 74* yttre *Tvivel* om det historiske, men han feiler, i det han med den forunderlige *Hardouin* vil gjøre det til en opfundet *Idee*, og kunstig Udførelse af en *Munk* i et af *Middelalderens* *Kloster*.

giorde, at vi ei tør tilskrive den et enkelt traditorisk Sagn, uden at formode, dets Grund maa være historisk? Saa mangen Oldtids Digters Navn er glemt, tilintetgjort i Tidens Strøm, og kun et adspredt Minde om hans Værk blev tilbage; skundom end ikke det. Kun Traditionen om hans, ei sielden herlige, Idee blev tilbage, men isoleret; afrevet ligesom fra den Stamme, hvor den førstegang spirede frem paa, tumledes den hen giennem Aarenes Rækker, og kun dens egen indre Værd kunde værne om dens Tilværelse. Hos en, maa-
 ske temmelig, gammel Digter, formoder jeg, den Idee først er opstaaet, i en kraftfuld Mythos at fremstille Kierlighedens Magt, under Billedet af en Elsker, som giennem Bølger og Storm svømmer hen til sin Pige, men som, da i Foretagendet selv er nedlagt Spiren til dets Undergang, endes med begges jordiske Ende. Da denne Idee er saa reent poetisk, kan det ei falde os ind, med geographisk Maalestok at bestemme Sundets Bredde, for at afgjøre, hvorvidt sligt kan være muligt. Af en saadan Digters Sang er det meget sandsynligt, at blot Sagnet og Ideen er blevet tilbage, medens hans Navn og Digt vare længst gangne forlorne; og spildt er da deres Møie, som paa vor Tid ville oplyse det med Historiens Fakkelt. Af denne Beskaffenhed — reent hentet fra Phantasieens Verden — synes mig Eventyret om Hero og Leander,

som, endog fra Dyrindelsens Side, er reen poetisk. At bestemme Perioden, da denne Digtning blev frembragt, bliver derfor umuligt; men Ideen selv, og den Omstændighed, at den først paa Augusts Tidssalder bliver saa hyppig omtalt, synes ikke at vise den overmaade høit op i den græske Oldtid; ja den turde maaskee endog høre hjemme i den helleniske Poesies flønneste — i det mindste paa Digtere rigeste — Periode. I sig selv indeholder det intet urimeligt, at sliq en Digter kunde paa en saadan Tid gaae saa aldeles under, at man ikke engang tog Notiz af hans Værk; thi deels mangle vi ikke saa, langt vidtløftigere, og, efter Tradition, Vidnesbyrd og Fragmenter at dømme, vigtigere Værker; deels kunde hans Idee været hældigere end dens Behandling, saa at denne blev glemt, medens hiin blev bevaret; desuden habent & sua fata libelli. Hvor mangen vakker Idee finder man ei, for Ex. i mangent fransk Digt eller Lustspil, som bifaldes, ja beundres i første, og glemmes i næste Dieblis, fordi det Heles Behandling er, som oftest, uden poetisk Kunst, og derfor aldrig bliver anseet værdig noget nøiagtigere Studium. Saa meget er sikkert, at Augusts Tidssalder er den første, som omtaler Eventyret; skønt vi ikke derfor følge den saa giængse ucritiske Idee, at Ikke-Omtale altid forudsætter Ikke-Tilværelse, da Mythen, om man saa vil kalde den, kunde været

baade omtalt og behandlet i Værker og Digte, som nu ere gangne forlorne; hvilket endog synes at bestrykes derved, at Virgil, som er den første, hos hvem det omtales, kun i Forbigaaende nævner det, og forudsætter det som bekendt, naar han siger:

Hvad kan en Ungling ei, i hvis Barm omfarer
 en Ild, som
 Lændes af Kiærligheds Gud? Dmtumlet af
 rasende Storme
 Svømmer han jilde i ukiendte Strøm; medens
 oventil ruller
 Borden fra Himmelens Port, og Bolgerne styrte
 mod Klippen,
 Barnende hoit; Forældrene selv kan ei standse
 hans Vandring,
 Ikke den elskede Møe, hvis grusomme Død er
 forhaanden. f)

For at bestyrke den fremsatte Mening, at Eventyret er oprunden af Phantasien, ei af Historien, vil det altsaa blive nødvendigt at vise det Svage i de Grunde, som fremsøres for det Modsatte. De tages deels af Skribenterne, deels af Mynter, deels af Analogien.

Allerede dette støder strax, at man næsten ikke kan anføre nogen Skribent som Autoritet, uden

f) cfr. Virgils Georgic. Libr. III. 358 sqq.

Digtere, hvem fligt et Sagn, formedelst sit poetiske Bæsen og Beqvemhed til derved at kunne udtrykke Nærligheds Magt, maatte være alt for fiært til at de ikke ofte skulde betiene sig deraf. Kommer nu hertil, at disse Digtere ere just de, som allermæst spille med Pignesser og glimrende Antitheser, som Ovid; samt at endelig de fleste af disse Skribenter ere af en langt yngre Alder end Augusts, saa falde alle de Beviser, som især de *la Nauze* g) troer med saa stor Sikkerhed deraf at kunne hente, af sig selv. Af græske Skribenter omtaler ingen det, uden Anthologiens mangfoldige Forfattere; men hvor misligt vilde det ikke være, at bygge nogen sikker chronologisk Autoritet paa disse, om hvem vi vide saa faare lidet, ikkun det, at de efter den Anthologies Beskaffenhed, som er bleven os efterladt, maa være yngre. At Strabo imidlertid, som samlede sin *Geographie* paa Augusts Tid, taler om Heros Taarn (*τὸν τῆς Ἡρᾶς πύργον*), viser kun det samme som Virgils og Ovids Omtale, at Sagnet var temmelig bekiendt paa den Tid. Paa samme Maade, troer jeg, man kunde bevise, at Rousseaus *Nouvelle Héloïse* virkelig har levet med sin Familie i Schweiz. Karamsin fortæller nemlig i en — jeg mindes ei hvilken — Deel af sine *Briefe eines reisenden Russen*, at Landmændene omkring

g) *Memoir. de l'Acad. des Inscrip. Vol. X. 384.*

Clarens og Vevaj endnu tale med Morelle om de Stæder, hvor Rousseau satte Julie d'Etanges og St. Preux's Opholdsstæder, ja vise endog de Reisende nogle Huse, som deres virkelige Boliger. Og dog siger Jean Jacques selv (Préface p. 35): J'ai été à Vevaj plusieurs fois, & je vous déclare, que je n'y ai point ouï parler du Baron d'Etange, ni de sa fille. J'ai été à Clarens; je n'y ai rien vu de semblable à la maison, décrite dans ces lettres. Indvaagnerne i Cestus, mener jeg, gjorde det samme som Landmændene ved Clarens, søgte ved opdigtede Tilnavne og Betegnelser at forevige Mindet om Ting, som satte deres Opholdsstæd i en større tilsyneladende Glæde. Af alle paa den omtalte Tidssalder, nævnes det af ingen tiere end af Doid, der ei allene anfører det ofte h), men siger endog, at have skrevet to Heroider fra Hero til Leander, og omvendt, skjønt de dog neppe ere af ham. Men hvilken Idee kunde vel være mere afpasset for Doid end denne, hvilken gav ham oftere Leilighed til Lignelser, hvilken kunde han paa mange Maader mere vende op og ned paa, end just denne? Og endelig hvor er det muligt at kunne troe, at Doid skulde bekymre sig, om Sagnet var historisk sandt eller ei? Som Digter hørte det jo ikke engang ham til at bestemme noget om det

h) Libr. Trist. III. El. 10. v. 41. Ars amandi II. 249.

Libr. Amor. II. El. 16. v. 31.

Sandhed; hant tilføi det, at behandle det som Digter, ikke at bedømme det som Historiker.

Foruden Skribenternes, eller rettere sagt, Digternes, Autoritet, benyttede man sig ogsaa af Mynter. Man finder nemlig en Deel ahydenske Mynter, som for størstedelen forestille Hero at udstrække en Fattel fra sit Taarn, for at ledsage Leander, som sees nedenfor at svømme mod Land. i) Men hvor lidet deraf er at ulede, kan man tænke, naar det er beviist, at disse Mynter ere fra Severi, Caracallas og Alexander Severi Tid. k) Ahydenerne synes altsaa, efter at Eventyret begyndte at blive saa hyppig omtalt, at have søgt endnu mere at forherlige Mindet om en Begivenhed, der spredte saa mærkelig en Glæde om deres By. Og sætter man endog, de vare ældre og ægte, seer jeg dog ikke, hvor langt man med Sikkerhed kunde komme dermed. Man maatte jo med samme Ret kunne være tvivlsom, hvor Homer er fra, da baade Amastris ved Pontus Eurinus slog Mynter med hans Billede paa forenet med Meles Floden, som og Smyrna, der havde *ἑμπερία* 3: Mynter

i) vid. Gronov. Thes. Antiqv. Græc. Vol. II. n. VIII. & IX. Et Aftryk af den første findes foran Rromayer's Udgave af Musaios.

k) vid. Heinrich's Udgave af Musaios, p. XLII.

med Digterens Billede l); og dog har den sidste Bye nok ligesaa liden Krav paa hans Fødsel, som den første, da Chios snarere synes at være den rigtige. m)

Ved en Art Analogie, som det dog ei er let at fatte, angives endelig, især af de la Mauze, et tredje Argument: at Musaios nemlig ei havde besunget denne Gienstand, hvis han ei havde været overbevist om dens Sandhed, og at, ligesom Homer besang virkelige Begivenheder, maa Musaios sikkerligen have gjort det samme. Dette Argument er saa comiisk vaflende, at det næsten ei fortiente at giendrives, især da den samme Forfatter dog antager den Tidsalder, hvori de Nyere sædvanligen sætte Musaios. Som om Musaios og Homer hørte til een Tid, og der aldeles ingen Forskiel gives mellem den heroiske Tidsalders Digtere og dem, som levede i 4de og 5te Aarhundrede efter Kristus! Det er unægteligt, at næsten alt poetisk

l) Gisberti Cuperi de Apotheosi Homeri, p. 89.

m) Wood (Essay on the original Genius of Homer) søger vel at bevise, at Smyrna bør have Æren; men det classiske Sted i Perlen blandt alle Grækenlands Hymner, den homeridiske til Apollo Delius v. 172 sqq., som ved sin ægte homeriske Aand synes at pege høit op mod Homers Tidsalder, synes mig, mere end alt at afgive en nøie Bestemmelse af den gamle Bardes Fødested.

i den ældste græske Tidsalder var fremboret paa historisk Grund; en Sandhed, der bliver endnu mere indlysende, naar vi vende den om, at alt historisk paa den Tid var i og for sig selv saa poetisk, at det maatte og kunde give Digterne Stof. Det var enten Begivenheder, som Digteren selv havde seet, eller som ved Tradition og Rygte vare komne til hans Kundskab; eller endelig Myther om Guder og Heroer, der efter den Tids Mening eksisterede som virkelige Begivenheder. Ikke saaledes paa den Tid, da Musaios rimeligviis har levet. Mytherne havde da tabt deres store ældste Betydning, Lucian og hans Samtid havde da begyndt paa Forstandens Bægtstaaal at afveie den gamle Phantasies mange Productioner, som derved naturligviis maatte tabe; og den alt da vidt udbredte kristelige Religion maatte fuldbende deres liden Betydning. Fra den Tid af maatte Mythologien — den græske Poesies Grundvæsen — opføre at være væsentligt Stof for Digtekunsten, da ethvert Digt, som tog sit Grundlag derfra, fra nu af maatte blive aldeles uden Hensigt; ikkun en tom Efterligning af en Verden, som med Mytherne havde tabt sin egentlige Betydning. Hvor lidet kan man altsaa vente eller formode, at Musaios skulde valgt et Emne, der slog for en stor Deel ind i Mythologien, blot af den Grund, at han formodede dets historiske Sandhed. Han valgte

dét neppe, fordi han var overbevist om, at det var et Factum, men snarere fordi Stoffet selv var saa saare ffikket til at behandles som Digt.

Jeg troer altsaa, at det foregaaende er tilstrækkeligt til at vise, hvor uhistorisk det Hele er, at det kun er en gammel Digtermythos for at udtrykke Kiærligheds Magt; men hvis Forfatter, Oprindelse og Tidspunkt, vi ikke kunne nøiere bestemme formedelst den totale Mangel paa Efterretninger. Dog turde det maaskee ikke være af saa uanseelig Værd; thi den Omstændighed, at den først omtales paa August's Tidsalder, kan egentlig intet bevise imod dets høiere Værd, da Ikke-Omtale ei altid forudsætter Ikke-Tilværelse. Dette vilde endog bestrykes meget, dersom man kunde sikkert lide paa, hvad den gamle Grammatiker Domitius anmærker i Commentaren til Statius n), at Apelles har forfærdiget et Malerie, som har denne Historie til Gienstand. Saa meget er imidlertid vist, at før Musaios finde vi ingen, som har behandlet dette Emne; vi gaae derfor næst efter Undersøgelsen af Digtets Emne over til Digteren selv, og spørge: hvo var Musaios? naar levede han?

Af alle græske Digterværker er der intet, om hvis Forfatter og hans Levealder man er saa be-

n) Ad Statii Sylvas I. 2. 87.

synderlig uenig, som om dette nærværende. Mogle hæve ham høit over Homers Aarhundrede, andre trykke ham ned endog til det 14de Seculum; og dog kan man, hvad dog mindst kunde ventes, anføre udmærkede Mænds Autoritet for begge Meninger. J. G. Scaliger, som overhovedet ikke var nogen særdeles stor Belynder af Homer, meente i Musaios at have fundet en Digter, som ikke allene i det, han har præsteret, langt overgaaer Homer, men som endog, dersom han havde behandlet de homeriske Gienstande, vilde have fremstilt et langt mere fuldendt Kunstværk, end de nærværende homeriske Digte. Han paastaaer altsaa, at Musaios er virkelig den gamle Barde af dette Navn, som har levet længe før Homer. En Paastand, der er saa mærkelig, da den afgiver et paafaldende Exempel paa, hvorledes en forudfattet Mening kan gøre selv et udmærket Hoved, forsynet med den meest udbredte Erudition, blind for alt hvad der ligger tydeligt for Dagen. Af de senere Fortolkere har ingen taget sig denne Hypothese saa meget til Hierte, som Schrader p), der især har

o) Poetices libr. V. c. 2. p. 539.

p) I Fortalen til hans bekendte Udgave Leuward. 1745, i hvilken Indledningen unægteligen er det bedste, da lærde Animadversiones kunde næsten ligesaa godt hænges til enhver anden Forfatter, da de tale om alt andet end om Musaios og hans Digt.

føgt at bevise det ugrundede i denne Paastand. Foruden andre finder især Charles q) disse Modgrunde saare vægtige, og dog forekomme de mig saa svage, at, hvis ikke Scaligers Mening synker af sig selv, eller andre Grunde bringe den dertil, disse neppe ville forslaae til at fuldkaste den. Man høre: 1) hos Musaios findes B. 316 talt om Euros, hvor det hedder:

— ζεφύρω δ'ἀνέπνεεν Εἶρος,

Καὶ Νότος ἐς βορέην μεγάλην ἀφέηκεν ἀπὸ ἰλῶς.

Nu findes denne Vind ei omtalt hos Hesiodos, altsaa — maa Musaios være yngre end han, og derfor ogsaa end Homer! Ikke at tale om den allerede før paaanførte Maade, med Sikkerhed at ville slutte sig fra tilfældig Udelabelse til Ikketilværelse, saa synes det mig Modbeviis nok, at Euros omtales i Ilias β, 145, samt et Sted i 13de Sang. Hvad der var bekiendt paa den homeriske, kunde ei være ubekiendt paa den hesiodiske Tidsalder. 2) Musaios alluderer til Theogoniens 907de B., naar han (B. 37) siger:

οἱ δὲ παλαιοί

τρεῖς χάριτας πεφυκεναι. κ. τ. λ.

Unægteligt indeholder dette Vers et Beviis mod Digtets høie Alder; men ikke fra den Side, Schrauder mener. En saa tom Vittighedsjagt, især da

q) Fabricii Bibl. gr. (ed. Harlesii) Vol. I. p. 124.

Spotten angaaer guddommelige Væsner, vil man neppe finde hos nogen af de ældste Digtere, hvis Chariter er en barnlig Hengivenhed i Ideen om det guddommelige; først de senere og yngre blev det forbeholdt at være glimrende, men ogsaa langt mindre gehaltfulde der, hvor de Gamle vare grundige. For saavidt mener jeg, Stedet indeholder et Beviis mod dets Ælde; men hvorfor skal han alludere navnlig til Hesiodos? Denne Digter er neppe den, som bestemte deres Antal, saa meget mere, som Theogonien, skønt under udvortes Form af et Slags Heelt, ikkun bestaaer af flere Digteres, ja maaskee endog senere Rhapsoders sammenstillede Ideer og Phantasier om Guderne og deres Liv r). Hvor misligt er det da, at ville bestemme,

- r) Hvor interpoleret overhovedet Theogonien er kommet til os, kan man strax mærke af de første 115 V., som virkelig aander friere og ædlere end mange andre Dele af Digtet. Hvor er det, for Ex. muligt, at en og samme Digter kan have saa vakkre Ideer om Digtekunst, og dens Nedstammelse fra og Forbindelse med det Høie (V. 98 sqq.), og dog digte saa kummerligt om Sønnen og Drømmen (V. 213), at han opregner blandt alle de Ulykker, som fødtes under Kronos, ogsaa disse hulde Phantasiebilleder, som spille os over i en Tilværelse, i hvis forunderlige Trylceland vi aldrig selv vilde kunne sætte os over. En Discrepanz endnu har jeg fundet i 215, hvor Parcerne gøres til Døttre af Natten, og 903 til Døttre af Themis.

hvilken navnlig Digter Musaios har tænkt sig ved *παλαιος*, der paa dette Sted snarest, uden Hensyn til noget Individ, betyder de Gamle i Almindelighed. 3) I de to Heroider om dette Eventyr, som tilskrives Doid, finder Gronovius og efter ham Schrader et nyt Beviis, at Helena og Odysseus omtales i disse, og at Hero altsaa maa være yngre end Troianerkrigen. Man bliver forunderlig til Mode, ved at høre slikt for Alvor at udgives for Grunde. Naar bekymrede Dvidius sig om en poetisk Idées historiske Sandhed? Naar bleve hans Digte en Kiide, som man med Sikkerhed kan bruge i alle historiske Undersøgelser? Naar blev det desuden afgjort, hvo der egentlig er Forfatter til disse to Heroider; maaskee de har en yngre og langt mere i disse Ting upaalidelig Forfatter. Desuden, troer jeg, man af det foregaaende vil kunne see, hvorvidt det gaar an at tale om Hero som en historisk Person, eller bestemme noget om hendes Levealder; dette bestemte vel ikke engang Digteren, der først lod hende springe frem af sin Phantasie.

Skøndt man ingen Beie kommer med Robinsons Oplysning, her man dog heller ei med Clericus ganske faste Stedet ud af Texten, da dette er en saare farlig Fremgangsmaade ved et Digt, der er saa heel igiennem, og fra saa gamle Tider, interpoleret.

Andre s) sætte hans Levealder under Tvivls, af den Grund, at enkelte Vers synes ham laante af de ovidiske Heroider. Vi have iforveien talt om disse rimeligviis pseudo-ovidiske Arbejder, og behøve derfor kun at anmærke: hvor usikkert det er, angaaende tvende Digterværker, hvis Tid og Forfatter ere lige usikre, at bestemme, hvo der laante af den anden. Da denne Materie er, efter sin Natur, saa aaben for Gissninger, have adskillige fremsat Hypotheser, som blot behøve at nævnes, for at deres Ugrund strax maa indsees. Herhid den særjendede Hardouins r) Paastand, at Digtet er fra det — 13de Aarhundrede. Af Patriotisme, formodentlig, lader han en fransk Munk læse Indskriften: $\text{H} \rho \omega \text{A} \text{H} \text{A} \text{N} \Delta \text{P} \text{O} \text{C}$ paa en abydenisk Nummus urigtig for $\text{'H} \rho \omega \text{M} \text{H} \text{A} \text{N} \Delta \text{P} \text{O} \text{C}$! Som om dette, i det Hele saare vakkre, Digt kunde være en Frembringelse af en Munk i det udannede 13de Seculum. Desuden har allerede de la Mauze viist det urigtige heri fra den numismatiske Side. Til disse saa svage Hypotheser kan fremdeles regnes Caspar Barths og Francii forenede Mening, at Digtet er et Værk af Nonnus Panopolitanus. Men det gaaer vel neppe an, at tildømme ham et heelt Digt, uden anden sikker og gammel Auto-

s) Pareus i Commentaren til Hero og Leander.

r) De Nummis populorum & gentium, Amstelod. 1709.

ritet, blot fordi nogle Vers i det musæiske Digt stemme overens med Nonni Aand og Ord. u)

Seg troer, man kan forestille sig Tingen heel simpelt saaledes, at omtrent paa Nonni, Achillis Latii og Tævnaldrendes Tid levede en i øvrigt ubekendt Digter Musaios, som har behandlet dette Emne, om hvilket i øvrigt intet videre er os bekendt. Den øvrige Forvirring maa allene skrives paa de yngre Forfatteres Regning, der til Trods for al historisk Sandsynlighed, og Mangel paa Beviissteder, har villet gjøre ham til en langt ældre og anden Person, vel endog den gamle

B 2

- u) Hvor lidet denne Grund er fyldestgørende, skønt den dog tidt antages for gyldig, derpaa har man et Exempel i Theocrit. Endnu — selv i en af de nyeste Udgaver, Dahls 1804 — foresfinder man Moschos's *ῥαψῖς Δαφνίδος καὶ κρύς* iblandt Theocrits Arbejder. Skønt den finere, overgivne muntre Aand i Digtet harmonerer heel ilde med Theocrits strænge, stundom stive, Anstand, træe dog nogle at finde Liigheder i det Enkelte og i Sproget, hvortil kommer, at et enkelt Vers (B. 4) findes i en af de theocritiske Idyller (III. 20). Med Rette tilskrive de bedre Fortolkere og Critiker, som Warton oc. Moschos den, eller, som Eichstädt (Quæst. philolog. specim. p. 45.) en langt yngre, men heldig Efterligner af Theocrit. Skønt han dog formedelsk egen Individualitet udtrykte en ganske forskiællig Aand og Tendenz i sit Digt.

Cumolpos's Søn, med hvilken han dog har intet tilfælleds uden Navnet. Da Mand, Bæsen og Sprog gør ham saa liig med Achilles Tatios og Jævnaldrende, at Musaios, efter nogle Interpreter, har laant mange Steder, næsten ordret, af Achilles Tatios, eller ogsaa denne — efter andre — laant af Musaios; da fremdeles det samme Forhold finder Sted mellem nærværende Digter og Nonnus, at man godt kan see begges forunderlige Overensstemmelse; da nu endelig Achilles Tatios levede i det 3die eller 4de Aarhundrede, Nonnus i Begyndelsen af det 5te, saa synes man omtrent at kunne bestemme hans Levealder — hvis det ellers er tilladt at tale om Bestemmelse i dette Tilfælde — til det 4de Seculum.

Digtet selv regnes sædvanligviis mellem de episke Digte; men jeg seer ikke paa hvad Grund, da den blotte Invocation til Musen, Ricerlighedens Gudinden, eller hvad det ellers er, som forstaaes ved *Tea*, vel neppe kan hæve det til denne Plads. Det er kun en Efterligning af den ældre episke Digteform, ikke noget selvstændigt episk Digt. Det mangler næsten alt, hvad man i nyere Tider fordrer ved dette Slags Digt; der er ingen Plan uden den, som Begivenhedernes Gang naturlig maatte føre med sig; ingen poetisk Interesse, som

opstaaer ved Digterens eiendommelige Behandling; ingen bestemt Charactertegning, uden saa ubestemt, som Historien gav ham det i Hænder. Ikke noget episkt Digt efter den nyere Tids mere abstraherede Ideer maa man søge i Hero og Leander, kun en tro Efterligning af den ældre Form, især den homeriske, som havde saa betydelig tabt sig, især i den alexandriniske Skoles folde, som oftest aandeløse Productioner.

Grundcharacteren ved det ældste græske Epos er den historiske; dens Grundlag er Historie. Dens Gienstand vare Bedrifter af den Tids herlige Hæroer, eller Phantasjens Productioner om Gudernes Liv og Arbejder, hvilke ogsaa i Folkets Dine eksisterede paa den Tid, som virkelige Begivenheder. Disse, saavel Guder som Helte, grebe for meget ind i deres Liv til, at ikke den simple Fortælling, uden videre kunstig Pynt, maatte interessere dem; hvoraf igien flyder den forunderlige Simplicitet — selv i Sammenstødet af saa store Begivenheder — som characteriserer denne Periode's Epos. x) Selv de ministeria og interventus

x) Det forekommer mig derfor at være en hoist feilagtig Anskuelse af den Tids Theophanier, naar Koppen igiennem alle sine, ellers saa valkre, Anmærkninger til Iliaden, lader Forstanden falde Dem over alle, som forekomme hos Homer. Paa den Tid vare disse Mytther vel anseete for historisk Sandhed; men

Decorum, som senere Tider abstraherede detsfra og indførte som et Slags Særkiende i det episke Digt, og som i vor Tid blive, om Digteren selv ikke eier den objective Digterkraft, ligesom at opløste Dækket, det Tiden lod nedbrulle for den svundne Verden, en blot Efterligning af Formen, uden indre Betydning, selv disse, siger jeg, eksisterede da som historisk Sandhed. Fra den Side, mener jeg, bør vi betragte det nærværende, som en Mythe om Ricerlighed's Magt, fortalt som en historisk Begivenhed, uden videre poetisk Pynt.

Digtets fremstillende Form er altsaa en Efterligning af den gammel-græske; men saa antik denne er, saa modern er dets indre Væsen og

vare de det ogsaa? Var ikke de ældre Digteres Phantasia deres egentlige Udspring? Hvad bliver desuden af Productet som Digt, naar man ei lader Phantasien's Frembringelser beholde sit Væsen, naar man vil analysere dem med Forstandens Vane. Maae Athene ei selv stige ned — i Iliadens 4de Rhapsodie — og faae Pandaros til at sthyde paa Menelaos, uden at vi skal udraabe: det kan dog ikke være saaledes; det maa have været en troiansk Mand, som har raadt ham det? Kan den gamle Barde ei — med sin fulde Troe paa Guderne — lade Zeus med 2 Staaer afveie Menneskenes Skæbne, uden at vi skal ansee det som en Metaphor, taget af det daglige Livs Udtryk: at afveie Menneskets Skæbne? Saa meget af samme Art findes giennem hele Røppens Værk.

egentlige Tendenz, og de bedste og meest fyldestgørende Beviser imod dets høie Alde vilde deraf kunne udledes. Jeg skulde neppe troe, man kunde bevise, at Grækenlands ældste Digtere have behandlet et saa isoleret menneskeligt Elfskovs Eventyr, som aldeles ei greb ind i Gudernes Historie. Ricerligheds Historierne med Guder og Heroer høre naturligviis ikke herhid, da deels alle deres poetiske Productioner dreiede sig om dem, deels laae der i disses Elfskovshandler, som oftest, en langt dybere Betydning, der udtrykte enten forfællige Kræfters forenede Virken, eller Harmonie i Almindelighed. — Ricerligheden selv, saaledes som den fremstilles hos Musaios, er aldeles ei antik; det er mere Sagen efter Mydelse end Ricerlighed; hertil kommer de moderne Træk, som vise sig deri, s. Ex. de mange Characterer i Heros Dine; hans Trost, i det han svømmer over Havet, at Vandet ikke kan gøre ham noget, da han har saa stærk en Lue i sit Bryst; fremdeles: at han selv er Skib, Matros, ja en heel Flaade o. s. v. Mod disse og lignende Indfald kan, for saavidt de ere Indfald, intet være at indvende; kun det mener jeg, at de ei ere i den antike Aand. Man behøver derfor neppe flere Argumenter, end dem som Digtets egen Beskaffenhed frembyder, for at overbevises om, at det ikke er af den ægte Oldtids Productioner.

I hvor meget han end har søgt at efterligne den ægte episke Form, er der dog umærkeligt indblandet en Deel Træk, som characterisere Digteren. Hertil hører den Letsindigheds Aand, der svæver over det hele Digt, der er saa saare afvigende fra den betydningsfulde Alvorlighed, hvormed den homeriske Tid behandler de erotiske Dele af deres Digte. Ligesaa lidet finder man den Fromhed og barnlige, ærbødighedsfulde Henskuen til Guderne, som er hine saa egen. Homer og Hesiodos træde frem som ærværdige Fædre, med Hjertet fuldt af dyb Følelse for ægte Heltedeb, Naturens Skønhed, og de, efter deres Idéer, mangfoldige Kræfter, som styre det Heles Virkninger. Musaios staaer mere som den Letsindige, med Tanken henvendt til Livets Nydelse, hvortil han henfører alt. Han mindes kun Guderne, fordi de foranledige Feste, hvor vakre Piger og Ynglinge samles. Hos ham er Præstinden ikke længere et helligt Mellemvæsen mellem Guder og Mennesker; i hans Dine er det kun en indtagende jordisk Skabning; og hans eget Suk over Tidernes Ugudelighed (B. 53, 54.) staaer som en bitter Satire over hans egen Tendenz. Med alt dette vil man let kunne vente, at Maneren i det gamle Epos er efterlignet. Herhen hører det Dramatiske, han har søgt at indflætte; men man føler snart, det er ham fremmed; at det kun er en

laant Idee, som ikke er udført med den sande Digters eiendommelige Frihed. Hertil kan ogsaa føies den affecterte Simplicitet, som vi træffe. Men den store Kraft, som altid staaer ved Siden af de Gamles Simpelhed, mangler her, og fremkaber en Tørhed, der udbreder et mat Colorit over det Hele.

Charactererne synes i det hele at være skævt tegnede. Hero skulde efter hans Idee sikkerlig være en god, ikke usandselig Pige, men er i Udførelsen blevet heel forseilet, saa hun mere er Belystigheden selv end Pigen med det varme Hjerte, der lader sig henrive til at følge Naturens Følelser, selv der hvor disse overvælde alt, hvad der efter Menneskenes Bud maatte være hende vigtigt. Musaios's Hero tildrager os derfor ikke med den Interesse, hun efter Sagens Natur burde, og efter andre Digteres Exempel y) kunde. Ligesaa liden Hæld har Digteren havt i Anlægget af Leanders Character. Han er mere den blot sandselige Belystling end den virksomme Yngling, hvem et voldsomt Dieblif faaer til at oversee hver en Hindring, som baade Guder og Mennesker lægge ham i Veien.

Vi ville slutte disse Betragtninger med nogle Ord om det Mechaniske i Digtet. Selv de Com-

y) For Ex. Schiller i hans Digte, iter Th. S. 6te sq.

mentatorer z), som fandt de største Mangler i Digtet selv, hæve ham dog høit formedelt sin Versbygning. Heinrichs siger endog: ab hac saltem parte nulli poetarum graecarum secundus habendus videtur. At denne Roes kan tilkomme ham, naar man seer paa det Enkelte, kan for en Deel være rigtigt; men betragter man det som et Heelt, finder jeg Dommen høist urigtig. Læser man det hele Digt paa eengang igiennem, finder man noget ubehageligt i hans Mechanisme; meget ofte en mat Henslæben, uden kunstfuldt hævede Overgange, uden den Sammenflyden, som gjør et hexametrisk Digt, ogsaa fra den mechaniske Side, til et Heelt, uden hvilken dens eneste Roes er at bestaae af gode enkelte Vers. Jeg er derfor sikker paa, at enhver Læser, med Dre for fuldkomne Hexametre, vil finde det Heles Organisation forfeilet og at være uden levende Aand. De home-

z) Af disse synes mig Heinrichs (i hans Udgave 1793) at være vel uretfærdig mod Musaios, ligesaa Vers 1, hvor han "desiderat judicii subtilitatem" fordi at Musaios efter de gamle Epikers Maneer anraaber Mufens Hielp, lige til L. 314 3: omtrent de sidste, hvor han næsten forstegang roser ham (Pag. 162 sqq.), men atter fratager ham denne Roes, ved at anmærke, det maa være et Plagiat, uden at det er mueligt videre at bestemme, om det ei — mere rimeligt — er Musaios's Eiendom.

riske Hexametre rulle høitideligt hen uden anden
 Standning, end Tankens Ende. Disse gamle
 Barders, og efter dem Virgils kunstfulde Vers
 viste, i hvad ydre Form det i sig selv store Epos
 helst træder frem i. Hexametret var nu blevet
 Grækenlands nationale Verseart. De efterfølgende
 Digtere, den græske Idyl, Elegie og Epigrammet
 brugte det ogsaa, skjønt tildeels i Forening med
 Pentametret. Hos disse Digtere faaer Hexametret
 en anden Character. Det afpasser sig nu mere
 til den Ro og mere jævne Character, som udgjør
 disse Digteformers Væsen, det bliver simpelt og
 mere jævnt i sin Gang; men ogsaa hos enkelte
 flæbende og mat. Af denne sidste Art er Musaios;
 de ere correcte, uden Misgreb i det Enkelte; man
 føler, Digteren er gaaet for betænksom til Værks,
 til at han heri skulde begaae Feil; men derfor
 aander ogsaa det Heles Organisation en Kulde,
 der ligger dræbende over det Hele. Peccat, quia
 nil peccat. Det er ubehageligt, i Digtets indre
 Construction at see Digteren, især naar man nødes
 til at føle den Møie, han anvendte; ikke mindre
 er det at see hans, med ængstelig Flid ordnende,
 Haand i det Ydre. Da taber sig Indtrykket af
 det Hele. I det sande Kunstværk bør Form og
 Materie, Mechanisme og Aand være lige saa nøie
 forbundne, som i den sandfelige Verden Legeme og
 Siæl. Vi føle dybt, naar et skjønt Legeme sættes

i Activitet ved en skion Siæl. Digtets Form bør derfor i det ægte Kunstværk være i Forhold ligesaa kunstfuldt, som dets indre Væsen; hiins Mangel nedsætter det Heles Værdie. Resultatet af vore Betragtninger over Musaios's metriske Mechanismus bliver derfor dette: De enkelte Vers, for sig selv betragtede, ere correcte; men betragte vi dem, som vi bør, som et organisk Heelt, ere de uden metrisk Kunst, uden stærke Overgange, mat henslæbende, og uden episk Værdighed.

Efter at ovenstaaende var endt, erholdt jeg den nyeste Udgave (Musæos. Urschrift, Uebersetzung, Einleitung und critische Anmerkungen, von Franz Passow, Professor am Gymnasium zu Weimar, 1810), i hvilken Indledning er saa vidtløftig, at den indtager meer end den halve Deel af Bogen. Den er i et græst — temmeligt slæbende og prosaisk — Digt dediceret til Bop jun. Første Afdeling af Indledning afhandler hvad bekendt man endnu finder om Musæus Atheniensis. Alt Udmærket paa den gamle Tid sættes i Forbindelse med Guderne; vi maa derfor, ei undres at finde Musaios udgivet for en Søn af Selene v. Mene, eller efter andre af en Nymphe. Mindre kiendes til hans Fader, skjønt nogle dog angive Orpheus, andre Lino; imidlertid synes den liden historiske

Sikkerhed, vi have fra den Tid, at bestemme en vis Antiphemos som Musæos's Fader. At vi finde Thracien angivet som hans Fødeland, er paa den Tid saa saare naturligt, hvor alt Poetisk og Mysterieust blev forlagt til dette Land, hvorfra den græske Poesie tog sit Hovedudspring; fradrage vi imidlertid det mythiske Slør, synes den historiske Sandhed at fastsætte Eleusis i Attica til hans Fødeland, skjønt Pausanias gierne vil antage en anden Egn i Attica. Det betydeligste, men desværre ogsaa det dunkleste, ved Musæos's Liv er hans Forhold til Mysterierne. Saa meget sees af de gamle Sagn, at han har staaet i nær Forbindelse med Orpheus, om hvem omtrent det samme fortælles som om Musæos i denne Henseende, skjønt vi nu ei mægte at afgjøre, hvad eller hvor meget de virkede paa den Tid. At de imidlertid have havt stor Andeel i dem, kan man indsee deraf, at disse tvende næsten udelukkende tilskrives den største Deel af den allercældste Polytheismus. Dog antage ikke alle ham jævnaldrende med Orpheus, men adskillige gjøre ham lidt yngre, som sees af den skønnne Mythe om Orpheus's Lyra, der tillige beviser den høie Algtelse, hvori Musæus har staaet hos sine Landsmænd. Da Mænaderne nemlig havde styrtet Orpheus ned fra Pangæosbierget, og Bolgerne havde baaret hans tonende Lyra til Land, da fandt Muserne det forladte Instrument, og gave

den til Musæos. Det øvrige af hans Liv, hans Reise til Egypten, hans Kierlighed til Antiope, ic. er alt for meget indhyllet i Mørke, til at man skulde kunne uddrage noget sikkert af de sig selv modsigende Beretninger. Det er imidlertid vist, at Eumolpos, Stifteren af de mindre Mysterier, er hans Søn og Lidgiveren af hans Sange.

Anden Afdeling af Indledningen indeholder: om Musæi Atheniensis Værker (Pag. 31=60). Tredie Afdeling: om Musæi samtlige Fragmenter (S. 61=88). Fjerde Afdeling: om andre af det Navn Musæos (S. 89=93) gaae vi forbi, da de dels afhandle Ting, som ere aldeles usikre, dels aldeles ikke vedkomme nærværende Afhandling, ja endog nærværende Digt, da vi bør antage en ganske anden og yngre Musæos til Forfatter af Digtet. Femte Afdeling derimod (S. 94=114) handler om: Musæos den Grammatiker, om Digtet Hero og Leandros, samt dets Tidssalder og Værd. I denne er det mig saare behageligt at see, at han ikke lidet stemmer overens med hvad der i foregaaende Afhandling er yttret. Musæos's Levealder bestemmer han efter et Middelstal til Enden af det 5te Aarhundrede. Digtets Tendenz angiver han med Rette for aldeles moderat, og forsvare det mod Heinrichs, i det foregaaende omtalte, Uretfærdighed mod Digteren. Overhovedet er den Characteristik, han S. 99=103 giver

over Digtet, det bedste og meest eiendommelige i nærværende Udgave, da man ellers kun finder det allerede bekendte fremfat, men i en god Orden, og paa en takkelig Maade, hvilket dog er saa meget mere at anprise, som man neppe vil kunne opvise nogen Udgave af nærværende Digter, hvor dette er skeet paa en tilfredsstillende Maade. Derpaa følger Digtet selv oversat, Side om Side med Originalen. Saavidt man ved et gennemløbende Oversyn kan dømme, synes den at være meget at rose; saa meget mere, som Musæos virkelig ei er let at oversætte, just for sin Mæthed og underlige Henslæben paa saa mange Stæder, i hvilken Oversætter, imod sin Villie, maa følge Originalen; og man maa fuldelig være de sande Grundsaetninger for Oversættelseskunsten tro, hvis man ei her skal finde sig fristet til — paa den bekendte behagelige Maneer — at forske om sin Original. Nærværende Afhandlings Forf. kan tale derom af Erfaring, da han allerede længe har haft en dansk Oversættelse af dette Digt færdig, som han paa et andet Sted vil fremlægge. Efter Oversættelsen og Texten følger (S. 166-170) forskellige Læsemaader af et Gothaer Haandskrift; derpaa kritiske Bemærkninger til Digtet, og endelig (S. 192-212) Fortegnelse paa en Deel græske Ord, som ere forbigangne, eller hvis Betydning ei er nøie nok angiven i Schneiders Lexicon.

II. Nogle hidtil utrykte Brevve af Christian den Fierde.

1. Christian 4de Intercessionsſkrivelse til Dronning Christine i Sverrig for Universitetet i Wittenberg *)

Christian den Fierde ic. tilbiude den Stør-
megtige Højbaarne Førstinde og Frøchen, Frøchen
Christina, Schwerriges, Gotthis og Wendis
udkaarne Dronning och Arfførstinde, Stoerførstinde
til Findland, Hertuginde udi Estland och Carelen,
Frøchen over Ingermanneland, Boris Elffelige
fiere Frenche, Naboe och synderlige gode Ven,
Boris Naboe-venlig Hilsen, sampt huad mere kiert
och got Vi formaae med Gud Allermegtigste til-
forn; Stoermegtige Højbaarne Førstinde, Elffe-

*) Saa ster var den Mening, man ogsaa udenlands havde
om Christian den Fierdes hoimodige Omsorg for Wi-
denskabernes Fremme og deres Dyrkers Tryghed, og
om Virkningen af hans personlige Afgtelse, at tydske
Universiteter vidste intet bedre Middel til egen Red-
ning under Trediveaarskrigens Rædsler, end at an-
raabe hans Intercession hos fremmede Potentater.
Nærværende Skrivelse falder i et Aar, da de Svenske
under Torstensson førte Krigen med ny Eftertryk, især
i Sachsen. Saa Maaneder efter denne venskabelige
Intercessionsſkrivelse var Christine selv usformodentlig
fremtraadt som Christians Fiende.

lige fiere Frenche, Naboe och synderlige goede Ven. Vi funde Eders Kierlighed naboevenligen icke forholde, at Professores Academiæ Wittenbergenfis paa deris saavell som meninge Studiosorum sammestede deris Beigne, underdanigst Boris intercessions schriffuelse til E. Kierlighed haffuer verit begierendis, at Eders Krlhd. vilde lade sig befalde at giøre den Anordning, at den samme Bye, som saadan forneffnte Academie udi hollis, maatte det meste mulig er for all fiendlig Forsøg vere forskonet; saa endog Vi icke tuiffle, at E. Krlhd, som altid Guds Wris Forsfremmelse och Boris christelig Troes Tiltagelse udi goed Acht hafft haffuer, uden Boris intercession och Begiering jo det nochsom saaledis lemper och forordner, at fornte. Academie til Wittenberg, huor den rene Lutersche Verdom fremfor andre Steder meest er udi Flor, ey af E. Krlhd. Officerer eller Soldatesca bliffuer ruinerit eller nogen Geualt tilføyet; saa haffue Vi dog saadan hemte. Professorum Anmoedning och Begiering ey villet dennem benecte eller affslæe; Vædendis derfore, E. Krlhd. ville baade for Guds Wris saa och for Wor schyld sig lade befalde, sine høye Officerer at befale, at de ingen Geualt eller Indpås giøre Professorerne, eller den studerende Ungdom til Wittenberg fordriffue och ødelegge, mens samme Bye, det meste muelig er, forskoner

og præteverer; Udi huiſ maader Vi igien Eders
 Krlhd. kunde gratificere, eller nogen behagelig Vil-
 lighed beuiſe, dertil ville Vi Ds altid lade velvil-
 lige befinde. Befalendis Ed. Kierl. hermed och
 altid Guds milde Beſchermelſe, til ald Siels och
 Liffs begierlig Velgaaende naboevenligen. Giſſuet
 paa Bort Slot Kiøbenhaffn den 16 Decbr. 1642.

(Efter et Concept, ſom findes i det Danſke Cancellies
 Archiv.)

2. Nogle Haandbilletter af Chriſtian den Fierde, en Juſtitsſag vedkommen- de. *)

I.

Eptherdi den Morder, ſom naar vdbriidt, er
 bekommen igen, da ſkal Byfogden ſtrar lade ſpørre
 hannem ad ued ſkarpretteren y Dannemendz paa-
 hør:

*) Diſſe Fragmenter ere et mærkeligt Beviis paa Chri-
 ſtian den Fierdes, ellers ogſaa noſſom bekiendte,
 Iver for Ret og Retsfærdighed. De ere desuden ſaa
 characteriſtiſke, at, derſom Originalerne ikke havde i
 det Kongel. danſke Cancellies Archiv, vilde deres
 Authentie derfor ikke mindre være afgjort.

- 1) Huem der haffuer giiffuen hannem anliedning til at bruge flere intercessores hielp, dentiid hand uyste, wy ingenlunde uylle giiffue hannem dilation.
- 2) Huem dii haffuer uerrit, som haffuer hussiit och hieliid hannem, der han kom løss, item y huis hus hand bleff aff med Ternene och huem der skiildte hannem derued.
- 3) Huem der haffuer giiffuen hannem anliedning tiil att komme pa den maneer løss, som sked er.
- 4) Om ingen flere end hans fader er interessert y dy penning, som der fandtes huos hannem.
- 5) Huor Glutteren och hans Broder kom hen, den tiid hand kom-udaff Byen.

Rosenborg den 12 Au: Anno 1645.

C h r i s t i a n .

in dorso: Byfogeden y københaffuen tiil hande.

2.

Byfogden skall strax lade heste den Emiib, som er fortentt for att haffue hjulpen den Morder aff Ternene.

Rosenborg den 12 Au: Anno 1645.

C h r i s t i a n .

in dorso: Byfogden tiil hande.

Diil Niels Hansøn er fornemlig myt Spørsmål, huor det staar i Stadkretten, att en Raadman allene. dii andre vafyndendis maa forhøre eller lade forhøre nogen myndysbør, som lygger Ehre och welsærdt macht pa, vansiet, at den, som ded angav, huercken bliiffuer steffnit eller faldiit.

Rosenborg den 19 Augu: Anno 1645.

C h r i s t i a n.

Seg uyll wyde, huorfor Slutteren intet tyktalis, fordi hand bade inted foruarede den Morder, som hand burde, mens ochsaa rømmede med hannem; at samme Slutter skulle gaa frii, fordi hand haffuer thyndt lenge, item hand er giift, och haffuer mange Børn, da er derpaa denne myn Resolution, at ingen kan rømme sig aff syn lange thyenniste, om den tager en vnd Ende, som Slutterens haffuer tagen, den tyd hand lod Morderen ded ene Ben och begge hender frii, och giick hen och tappede Bl for ham och hans karnutter. Hans kuynde och mange Børn angaaendis, da haffuer ieg huercken i geysilig eller werslig Ret. fundet synde, at den, som er giift och haffuer mange Børn, maa gøre huad hannem lyst; kan kan den høylerde i køben: erindre mig om nogit

h Bybelen, som h dy maader kan uerre hannem
behjuelppelig, da skal hand nyde ded gaat ad.

Dy, som formener sig at uille haffue hielp
aff hoffmeisterens *) Ankomst, dy skal uyskelige
erfahre, at han icke tør lade syn mund op, at
tale for dem.

Rosenborg den 20 Au: Anno 1645.

C h r i s t i a n .

in dorso: Byfogden h køben: tiil hande.

*) Corfis Ufseld. Man seer, hvad og andenstedsfra er
bekiendt, i hvilken Respect den gamle Christian vidste
at holde sine Ewigersønner og sin Adel.